

ADAM ZADROGA

SEKCJA TEOLOGÓW MORALISTÓW POLSKICH W LATACH 1992-2001

Sekcja Teologów Moralistów Polskich stanowi ogólnopolskie środowisko uprawiania teologicznomoralnej refleksji naukowej, grupujące pracowników naukowych wykładających teologię moralną na wydziałach teologicznych i w wyższych seminariach duchownych w Polsce. Jej powstanie i dzieje w przekroju lat 1958-2000 stały się już przedmiotem odrębnego opracowania¹

Zadaniem niniejszego artykułu jest natomiast przybliżenie (w pierwszej części) wymiaru organizacyjnego, a następnie (w drugiej części) przywołanie podjętych inicjatyw i wskazanie obszarów problematyki, którą rozważano podczas dorocznych spotkań naukowych Sekcji w latach 1992-2001. Inspiracją do przeanalizowania i opracowania działań sekcyjnych w tym właśnie okresie jest ich kontekst historyczny. Artykuł bowiem ma przede wszystkim odpowiedzieć na pytanie, czy i w jakim stopniu wezwania moralne („znaki czasu”) płynące z przemian społecznych, wywołanych wydarzeniem roku 1989, końcem drugiego tysiąclecia i przypadającym na 2000 rok Wielkim Jubileuszem chrześcijaństwa znalazły oddźwięk w pracach Sekcji Teologów Moralistów Polskich.

Mgr ADAM ZADROGA – doktorant w Instytucie Teologii Moralnej KUL; adres do korespondencji: Al. Raławickie 14, 20-950 Lublin; e-mail: adam.zadroga@gmail.com

¹ A. Małyśka. *Dzieje Sekcji Teologów Moralistów Polskich w latach 1958-2000*. Lublin 2001.

I. RAMY ORGANIZACYJNE SEKCJI TEOLOGÓW MORALISTÓW POLSKICH W LATACH 1992-2001

W zakres zagadnienia dotyczącego kształtu organizacyjnego środowiska zrzeszającego polskich teologów moralistów wchodzi, oprócz stanowiących jego zasadniczą formę działania dorocznych spotkań, takie kwestie jak: struktura i skład personalny poszczególnych zarządów Sekcji, a także uczestnicy corocznych sympozjów i ośrodki angażujące się w działalność tejże Sekcji.

Zasadniczo przebieg poszczególnych zjazdów można ująć w pewien schemat: otwarcie – blok referatów przeplatany dyskusjami – rozstrzygnięcie spraw organizacyjnych Sekcji – podsumowanie. Ponadto, w powyższym schemacie mieściły się: uroczyste sprawowana Eucharystia, spotkanie towarzyskie oraz różnego rodzaju wspólne inicjatywy.

Otwarcia obrad dokonywał przewodniczący Sekcji. Przeważnie po powitaniu gości, uczestników i prelegentów, przedstawiał on tematykę danego zjazdu i uzasadniał potrzebę jej podjęcia. W tym miejscu mówiono także o usprawiedliwieniach nieobecności oraz powoływano przewodniczącego obrad i prezydium. Czasem odczytywano również nadesłane telegramy i pozdrowienia²

Zasadniczą część spotkań naukowych Sekcji Teologów Moralistów Polskich stanowiło posiedzenie plenarne. W jego ramach odbywały się prezentacje referatów, dyskusje na ich temat, a ponadto przedstawiano niekiedy różnego rodzaju komunikaty i sprawozdania. Przeważnie kolejność wygłaszania referatów była tak pomyślana, że najpierw możliwie szeroko zarysowywany był kontekst filozoficzny, teologiczny i społeczny, a dopiero później przechodzono do szczegółowego omówienia danego zagadnienia. Tak więc w tym względzie, można powiedzieć, że przyjęto dedukcyjny schemat pracy. Dyskusje przeprowadzano najczęściej na forum plenarnym, rzadziej w odrębnych grupach tematycznych³

Wygłaszane komunikaty dotyczyły, ogólnie rzecz biorąc, kwestii organizacyjnych, tj. chociażby możliwości nadsyłania materiałów do publikacji (1995)⁴ lub też możliwości wzięcia udziału w innych sympozjach porusza-

² Por. tamże s. 44.

³ Por. tamże s. 44-45.

⁴ Por. A. D e r d z i u k. *Sprawozdanie ze spotkania naukowego moralistów polskich.*

jących problematykę z zakresu teologii moralnej (2000)⁵ Typowe sprawozdanie miało miejsce tylko raz w ciągu omawianego w niniejszym artykule okresu. Było to sprawozdanie z pięcioletniej działalności zarządu Sekcji z lat 1996-2001 i zostało przedstawione na spotkaniu w roku 2001. W jego ramach „ks. prof. Janusz Nagórny jako przewodniczący przedłożył pisemny raport z podejmowanych działań. Wyliczył on tematy organizowanych spotkań, liczbę uczestników oraz wskazał na wydanie drukiem materiałów pokonferencyjnych. Sekretarz Sekcji o. Andrzej Derdziuk złożył sprawozdanie ekonomiczne obejmujące rozliczenie kosztów spotkań oraz druku książek”⁶ W zamknięciu obrad przeważnie krótko podsumowywano całość działań podejmowanych w czasie zjazdu, składano również podziękowania gospodarzom, moderatorom poszczególnych sesji, prelegentom oraz wszystkim uczestnikom⁷

Mimo powyższej charakterystyki przebiegu wszystkich zjazdów można zauważyć (kiedy szczegółowo prześledzi się sprawozdania z omawianych tu dorocznych sympozjów), że koncepcje organizacji tychże dziesięciu spotkań nie były do końca tak bardzo jednolite. Otóż zjazdy w latach 1992-1996 odbiegają nieco w swej strukturze organizacyjnej od tych z lat 1997-2001. Przyczyna tego wydaje się być prosta, bowiem właśnie na te okresy przypadają kadencje dwóch różnych Zarządów Sekcji, które w nieco odmienny sposób podchodziły do kwestii ustalenia przebiegu organizowanych przez nie spotkań. Zasadniczy wpływ na to miała niewątpliwie dyskusja, jaka odbyła się na koniec obrad w roku 1996. Wówczas to wniesiono postulat „zmniejszenia ilości wykładów podczas spotkań na rzecz dyskusji i prac w grupach roboczych”⁸

Te uwagi organizacyjne znalazły swoje odzwierciedlenie w rzeczywistym przebiegu następnych spotkań. Widać to już w kolejnym zjeździe zorganizowanym w Zakopanem w 1997 roku, gdzie poszczególne referaty i dyskusje ich dotyczące nie następowały – jak dotychczas – po sobie na przemian, lecz

Konstancin-Jeziorna 29-30 maja 1995 r. RT 43:1996 z. 3 s. 147.

⁵ Por. A. D e r d z i u k. *Sprawozdanie ze spotkania naukowego polskich teologów moralistów w Zakopanem w roku 2000*. W: *Moralne aspekty przemian cywilizacyjnych*. Red. J. Nagórny, A. Derdziuk. Lublin 2001 s. 176.

⁶ A. D e r d z i u k. *Sprawozdanie ze spotkania naukowego Sekcji Teologów Moralistów Polskich*. W: *Wartości u podstaw demokracji*. Red. J. Nagórny, A. Derdziuk. Lublin 2002 s. 161.

⁷ Por. M a ł y s k a. *Dzieje Sekcji Teologów Moralistów Polskich* s. 46.

⁸ A. D e r d z i u k. *Sprawozdanie z sympozjum i dorocznego spotkania Sekcji Moralistów Polskich. Tuchów 27-29 maja 1996 r.* RT 44:1997 z. 3 s. 190.

były zaplanowane tak, że jedna obszerniejsza dyskusja odbywała się po pewnym bloku referatów. W sesji przedpołudniowej pierwszego dnia obrad dyskusja miała miejsce dopiero po trzech referatach, w sesji popołudniowej dyskutowano (wyjątkowo) po każdym z dwóch referatów, a dyskusja w czasie ostatniej sesji zjazdu odbyła się po czterech kolejnych wykładach⁹

Nowością w przebiegu dorocznych spotkań były wprowadzone w 1998 roku tzw. spotkania grupowe. Ich zadaniem było zastanowienie się nad problematyką podjętą we wcześniej wygłoszonych referatach. Następnie owoce ich pracy były prezentowane wszystkim uczestnikom zjazdu¹⁰ Jednak jak to widać po następnych dwóch spotkaniach naukowych Sekcji Teologów Moralistów Polskich tego rodzaju praktyka nie przyjęła się na stałe, gdyż wrócono wówczas do stylu organizacji obrad z kadencji poprzedniego Zarządu, a mianowicie dyskutowano po każdym wygłoszonym referacie. Wycofano się tym samym z pracy w grupach roboczych¹¹ Powrót do pomysłu organizacji spotkań w mniejszych grupach tematycznych nastąpił w roku 2001. Każda z grup miała swojego przewodniczącego, którego zadaniem było wprowadzenie do obrad, poprowadzenie dyskusji, a następnie zaprezentowanie owoców pracy na spotkaniu plenarnym¹²

W każdym z dziesięciu naukowych spotkań, stanowiących przedmiot zainteresowania tego opracowania, bardzo ważne miejsce zajmowała Eucharystia¹³ Ten fakt zasługuje na szczególne podkreślenie, gdyż wskazuje on na to, że teolog moralista w swoich naukowych poszukiwaniach nie może ogra-

⁹ Por. A. D e r d z i u k. *Teologia moralna dzisiaj. Spotkanie teologów moralistów. W: Tożsamość i metodyka nauczania teologii moralnej. Materiały ze spotkania naukowego Sekcji Teologów Moralistów Polskich. Zakopane-Księżówka 30.04-02.05.1997* Red. J. Nagórny, A. Derdziuk. Lublin 1997 s. 154-170.

¹⁰ Por. A. D e r d z i u k. *Zadania teologii moralnej wobec współczesnych zagrożeń. W: Teologia moralna wobec współczesnych zagrożeń. Materiały ze spotkania naukowego Sekcji Teologów Moralistów. Konstancin 7-9 czerwca 1998.* Red. J. Nagórny, A. Derdziuk. Lublin 1999 s. 157.

¹¹ Por. A. D e r d z i u k. *Teologicznomoralne wyzwania jubileuszu. Sprawozdanie ze spotkania naukowego polskich teologów moralistów w Zakopanem. W: Wyzwania moralne przełomu tysiącleci.* Red. J. Nagórny, A. Derdziuk. Lublin 1999 s. 221-238; D e r d z i u k. *Sprawozdanie ze spotkania naukowego polskich teologów moralistów w Zakopanem w roku 2000* s. 155-177.

¹² Por. D e r d z i u k. *Sprawozdanie ze spotkania naukowego Sekcji Teologów Moralistów Polskich. W: Wartości u podstaw demokracji* s. 160-161.

¹³ Łącznie w ciągu 10 omawianych tu spotkań wspólną Mszę Świętą odprawiono 17 razy. W żadnym ze zjazdów nie zabrakło uroczystej wspólnotowej Eucharystii. Msza Święta odprawiana była każdego dnia spotkania.

niczać się tylko do rozumu, do swoich ludzkich zdolności, ale musi ponadto słuchać słowa Bożego, karmić się Ciałem Pańskim i modląc się szukać odpowiedzi na nurtujące go i świat problemy moralne. Ponadto wspólnie celebrowana Msza Święta stanowiła istotne wydarzenie scalające i pogłębiające poszczególne coroczne obrady¹⁴ Praktycznie większość spotkań rozpoczęła się od wspólnej Eucharystii, podczas której następowało liturgiczne powitanie uczestników. Na ogół była to również okazja do wyrażenia więzi z Kościołem lokalnym, na terenie którego odbywał się zjazd. Do przewodniczenia Eucharystii zapraszano biskupa miejsca.

Sekretarz Sekcji przygotowywał wcześniej plan głoszenia kazań, prosząc o poprowadzenie rozważania niekiedy kogoś z młodszych profesorów. Wygłaszający homilie często wskazywali w nich na istotne wyznaczniki powołania teologa moralisty oraz zadania, jakie przed nim stawiają obecne czasy¹⁵ I tak np. ks. arcybiskup Jerzy Stroba w roku 1993 „wezwał środowisko polskich moralistów do intensywnej i pogłębionej refleksji teologiczno-moralnej, dotyczącej zwłaszcza bieżących problemów i wyzwań, aby jak najpełniej i przekonująco ukazać wartość dobrego życia moralnego dla człowieka: że jest ono światłem i solą dla świata (por. Mt 5, 13-14)”¹⁶ Z kolei o. dr Andrzej Derdziuk 9 czerwca 1998 roku, nawiązując w swojej homilii do tej samej perykopy z Ewangelii św. Mateusza mówił, że teolog „porównany przez Chrystusa do soli i światła winien być w głębokiej więzi z Chrystusem i zachować bliskość z ludźmi, by nie utracić swej tożsamości i zarazem być czytelnym i zrozumiałym świadkiem dla braci”¹⁷ Spośród wygłaszających homilie należy też wymienić ks. dr. Tadeusza Reronia, ks. dr. Sławomira Nowosada, o. dr. Pawła Salamona, ks. dr. Mariana Pokrywkę oraz ks. dr. Krzysztofa Jeżyńkę.

¹⁴ Por. B. J u r c z y k. *Zaangażowanie chrześcijan w życiu społecznym. Spotkanie naukowe Sekcji Moralistów Polskich. Poznań 31 maja – 1 czerwca 1993 r.* RT 42:1995 z. 3 s. 145.

¹⁵ Por. D e r d z i u k. *Sprawozdanie ze spotkania naukowego moralistów polskich. Konstancin-Jeziorna 29-30 maja 1995 r.* RT 43:1996 z. 3 s. 146; D e r d z i u k. *Sprawozdanie z sympozjum i dorocznego spotkania Sekcji Moralistów Polskich. Tuchów 27-29 maja 1996 r.* RT 44:1997 z. 3 s. 188; D e r d z i u k. *Teologia moralna dzisiaj* s. 153; D e r d z i u k. *Zadania teologii moralnej wobec współczesnych zagrożeń* s. 149; D e r d z i u k. *Teologiczno-moralne wyzwania jubileuszu* s. 157-163.

¹⁶ J u r c z y k. *Zaangażowanie chrześcijan w życiu społecznym* s. 145.

¹⁷ D e r d z i u k. *Zadania teologii moralnej wobec współczesnych zagrożeń* s. 159.

Na omawiane w niniejszym artykule lata działalności Sekcji Teologów Moralistów Polskich przypadają dokładnie dwie kadencje zarządu tejże Sekcji. W latach 1991-1996 przewodniczącym był ks. prof. dr hab. A. Marcol, wiceprzewodniczącym ks. dr W. Gubała, a sekretarzem ks. dr Z. Sareło¹⁸. Po upływie pięcioletniej kadencji tegoż zarządu na spotkaniu w Tuchowie w 1996 roku ks. prof. dr hab. J. Nagórny został wybrany nowym przewodniczącym Sekcji Teologów Moralistów Polskich, na wiceprzewodniczącego wybrano wówczas ks. prof. dr hab. W. Bołozę CSsR, zaś sekretarzem został dr A. Derdziuk OFMCap¹⁹.

W tym miejscu należy przypomnieć, że potrzebę istnienia tego rodzaju struktury zarządczej normuje trzeci paragraf *Regulaminu dla specjalistycznych pracowników naukowo-dydaktycznych wyższych uczelni kościelnych w Polsce*²⁰. Jest tam mowa o tym, że „na czele sekcji stoi kierownictwo wybierane zwyczajną większością głosów przez członków sekcji na pięć lat w składzie: przewodniczący, wiceprzewodniczący i sekretarz”²¹.

Uczestnikami dorocznych spotkań Sekcji Teologów Moralistów Polskich w przeważającej mierze byli jej członkowie, a więc pracownicy naukowo-dydaktyczni Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie (obecnie Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego), Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, Wydziałów Teologicznych we Wrocławiu, Poznaniu, Warszawie, Opolu i Olsztynie oraz wykładowcy teologii moralnej w seminariach duchownych diecezjalnych i zakonnych. Zdarzali się również specjalnie zapraszani goście, przedstawiciele nauk społecznych, bibliistyki oraz świata polityki. Często gośćmi byli również teologowie z zagranicy (szczególnie w spotkaniach z lat 1996-2001). Byli to między innymi: o. Marciano Vidal CSsR z Wyższego Instytutu Nauk Moralnych w Madrycie, o. prof. dr Sabatino Majorano z Akademii Alfonsjańskiej w Rzymie oraz Peter Rethmann z Niemiec. Sekcyjne forum stało się też

¹⁸ Por. B. J u r c z y k. *Teologia moralna w perspektywie Soboru Watykańskiego II. Spotkanie naukowe polskich teologów moralistów. Gdynia 2-4 kwietnia 1991 r.* RT 40:1993 z. 3 s. 143.

¹⁹ Por. D e r d z i u k. *Sprawozdanie z sympozjum i dorocznego spotkania Sekcji Moralistów Polskich. Tuchów 27-29 maja 1996 r.* RT 44:1997 z. 3 s. 187.

²⁰ Konferencja Episkopatu Polski. *Regulamin dla sekcji specjalistycznych pracowników naukowo-dydaktycznych wyższych uczelni kościelnych w Polsce* (mps). Archiwum Sekretarza STMP. Teczka „Komisja Episkopatu” Cyt. za: M a ł y s k a. *Dzieje Sekcji Teologów Moralistów Polskich* s. 30-31.

²¹ Tamże s. 30.

swego rodzaju centrum, z którego prac korzystali teologowie z Czech, Słowacji, Ukrainy. Na zjazdy Sekcji zapraszano także przedstawicieli wydawnictw katolickich²²

Zaproszenia do udziału w spotkaniach naukowych hierarchów kościelnych zawsze spotykały się z dużą życzliwością i nigdy nie pozostawały bez odpowiedzi. W omawianym tu okresie sekcyjne spotkania zaszczylicili swoją obecnością ks. kard. Józef Glemp (1994, 1995, 1998, 2001), ks. kard. Franciszek Macharski (1992, 1999²³, 2000), ks. abp J. Stroba (1993), ks. abp J. Życkiński (1996), ks. bp F. Tondra (1998, 1999, 2000) oraz Generał Towarzystwa Chrystusowego ks. B. Nadolski (1993) i Prowincjał Polskiej Prowincji Redemptorystów o. E. Nocuń (1996). Należy dodać, że ks. bp Franciszek Tondra ze Spiskiej Kapituły na Słowacji uczestniczył regularnie jako zwyczajny uczestnik spotkań, biorąc udział we wszystkich posiedzeniach zjazdu²⁴ Wymienieni wyżej biskupi przewodniczyli Eucharystii i wygłaszali homilie.

Ważną rolę odgrywały spotkania towarzyskie organizowane w ramach programu dorocznych zjazdów. Miały one za zadanie wzajemną integrację uczestników zjazdu przez poznanie się i wymianę doświadczeń. Spotkania towarzyskie organizowano drugiego dnia obrad wieczorem przy poczęstunku i napojach. Rozpoczynano od przedstawienia się poszczególnych uczestników i prezentacji swoich badań oraz specyfiki ośrodka. Więcej uwagi poświęcano osobom po raz pierwszy biorącym udział w spotkaniu. Interesujące były informacje o powstających nowych wydziałach teologicznych na uczelniach państwowych oraz o katedrach teologii w Białymstoku. Wieczór wykorzystywano do obchodzenia rocznic, jubileuszy oraz składania gratulacji z powodu awansów naukowych i zawodowych. Podejmowano też dyskusje nad palącymi problemami. Przybierały one kształt wymiany opinii na dany temat. Niekiedy w tych spotkaniach uczestniczyli zaproszeni goście. Najbardziej niezwykły przebieg miało spotkanie w Tuchowie (rok 1996), podczas którego zorganizowano kolację z pieczonego na grillu prosiaka. Taki wieczór towarzyski był też okazją do snucia wspomnień oraz opowiadania anegdot i zabawnych historii. Wymiana poglądów i rekreacja zacieśniała więzy przyjaźni i owocowała bliższą współpracą²⁵

²² Por. tamże s. 46-47.

²³ Por. D e r d z i u k. *Teologicznomoralne wyzwania jubileuszu* s. 233.

²⁴ Por. M a ł y s k a. *Dzieje Sekcji Teologów Moralistów Polskich* s. 47.

²⁵ Por. D e r d z i u k. *Teologicznomoralne wyzwania jubileuszu* s. 233.

Odrębną kwestią organizacyjną jest miejsce spotkań. Zazwyczaj przy jego wyborze kierowano się tym, by „atmosfera pracy mogła być wspierana przez warunki zewnętrzne oraz by nie nadwężać kondycji finansowej zarówno poszczególnych uczelni, które refundują koszty tego typu wyjazdów naukowych swoich pracowników naukowych, jak i gościnności poszczególnych gospodarzy, goszczących z nieukrywaną satysfakcją tak szacowne grono profesorów. Wybór miejsca często był motywowany zaproszeniem wyływającym z poszczególnych ośrodków lub bliskością dojazdów większości uczestników. W ostatnich latach istotną trudnością jest konieczność zakwaterowania kilkudziesięcioosobowej grupy w pokojach jednoosobowych, za przystępną cenę”²⁶ W latach 1992-2002 spotkania naukowe Sekcji Teologów Moralistów Polskich trzykrotnie miały miejsce w Pallotyńskim Ośrodku Misyjnym w Konstancinie-Jeziornej (rok 1995, 1998 i 2001) oraz w zakopiańskiej „Księżówce” (rok 1997, 1999 i 2000). Pozostałe cztery zjazdy odbyły się po jednym razie w MSD w Krakowie (rok 1992), w WSD TChr w Poznaniu (rok 1993), w WSD w Warszawie (rok 1994) oraz w klasztorze Ojców Redemptorystów w Tuchowie (rok 1996).

II. DZIAŁALNOŚĆ SEKCJI TEOLOGÓW MORALISTÓW POLSKICH W LATACH 1992-2001

Szczegółowa analiza podejmowanej problematyki w poszczególnych zjazdach pokazuje, że znaczna część działalności Sekcji w latach 1992-2001 była poświęcona problematyce życia społecznego. Spośród wszystkich dziesięciu tematów spotkań, aż sześć (w mniejszym lub większym zakresie) odnosi się do zagadnień związanych z kwestią społeczną. Są to: „Korupcja jako problem społeczno-moralny” (1992); „Zaangażowanie chrześcijan w życiu społecznym” (1993); „Teologia moralna wobec współczesnych zagrożeń” (1998); „Wyzwania moralne przełomu tysiącleci” (1999); „Moralne aspekty przemian cywilizacyjnych” (2000); „Wartości u podstaw demokracji” (2001).

Pozostałe cztery tematy: „Veritatis splendor” (1994); „Życie w Chrystusie. Refleksje nad nauczaniem Katechizmu” (1995); „Sumienie wyznacznikiem ludzkiej moralności w nauce św. Alfonsa Liguori na tle współczesnych tendencji teologicznych” (1996); „Tożsamość i metodyka nauczania teologii

²⁶ M a ł y s k a. *Dzieje Sekcji Teologów Moralistów Polskich* s. 43.

moralnej” (1997), mimo że nie dotyczyły już bezpośrednio tej problematyki, to jednak przy ich szczegółowym omawianiu na poszczególnych spotkaniach sekcyjnych nie zabrakło odniesień do ważnych aspektów czy też istotnych pojęć dla życia społecznego, takich jak chociażby: wolność, prawda, koncepcja człowieka jako takiego, sumienie, prawo.

Z łącznej liczby wygłoszonych podczas wszystkich dziesięciu zjazdów referatów (pomijając teksty dodatkowo opublikowane w materiałach pokonferencyjnych²⁷) 60 procent stanowią przedłożenia wprost poruszające kwestie ogólnej problematyki społecznej, bądź też są to szczegółowe opracowania z zakresu życia politycznego, gospodarczego lub dotyczą zagadnienia kultury.

Lata 1991-1996, gdy przewodniczącym Zarządu Sekcji Teologów Moralistów Polskich był ks. dr hab. Alojzy Marcol, wiceprzewodniczącym ks. dr Wacław Gubała, a sekretarzem ks. dr Zbigniew Sareło²⁸, były w pierwszej kolejności czasem pracy nad niektórymi aspektami życia społecznego (tj. korupcja i zaangażowanie chrześcijan w życiu społecznym), a następnie nad encykliką Jana Pawła II *Veritatis splendor* oraz nad *Katechizmem Kościoła Katolickiego*. Spotkanie w roku 1996 poświęcone zostało sumieniu jako wyznacznikowi ludzkiej moralności w nauczaniu św. Alfonsa Liguori. Poszczególne spotkania sekcyjne zostały zorganizowane odpowiednio w: Krakowie, Poznaniu, Warszawie, Konstancinie-Jeziornej oraz w Tuchowie. Opublikowano również materiały z tychże spotkań:

– *Korupcja. Problem społeczno-moralny*. Praca zbiorowa. Opracował ks. A. Marcol. Opole: Wydawnictwo Św. Krzyża 1992.

– *Zaangażowanie chrześcijan w życiu społecznym*. Praca zbiorowa. Opracował ks. A. Marcol. Opole: Wydawnictwo Św. Krzyża 1994.

– Treść głównych referatów wygłoszonych w ramach sympozjum poświęconego encyklice *Veritatis splendor* zamieszczono w periodyku „*Studia Theologica Varsaviensia*” (STV 32:1994 nr 1 s. 3-107).

– *Życie w Chrystusie. Refleksje nad nauczaniem Katechizmu. Materiały ze zjazdu moralistów. Konstancin-Jeziorna 29-30 V 1995*. Red. A. Marcol, P. Morciniec. Opole: Wydawnictwo Św. Krzyża 1995.

– *Sumienie wyznacznikiem ludzkiej moralności w nauce św. Alfonsa Liguori na tle współczesnych tendencji teologicznych. Materiały z dorocznego*

²⁷ Por. *Teologia moralna wobec współczesnych zagrożeń* s. 107-145.

²⁸ Por. J u r c z y k. *Teologia moralna w perspektywie Soboru Watykańskiego II* s. 143.

symposium moralistów polskich. Tuchów 27-29 V 1996. Red. W. Bołoz. Warszawa 1997

Całokształt działalności tego Zarządu doceniło całe grono sekcyjne, a szczególne słowa uznania skierował pod jego adresem następca ks. prof. dr. hab. Alojzego Marcola na urzędzie przewodniczącego Sekcji Teologów Moralistów Polskich, ks. prof. dr. hab. Janusz Nagórny²⁹: „Doskonała organizacja dorocznych spotkań naukowych, trafne dobieranie problematyki spotkań, wskazujące na dobre wyczucie wyzwań współczesności, postawa otwartości i życzliwości, sprawiały, że spotkania te gromadziły coraz więcej uczestników i były znaczącym wkładem w kształtowanie konkretnego oblicza polskiej teologii moralnej”³⁰

Zarząd kolejnej kadencji (1996-2001) w składzie: ks. prof. dr. hab. Janusz Nagórny (przewodniczący), ks. prof. dr. hab. Wojciech Bołoz (wiceprzewodniczący) i o. dr. Andrzej Derdziuk (sekretarz)³¹ rozpoczął swoją działalność od zorganizowania w 1997 roku spotkania poświęconego metodologii teologii moralnej. W kolejnych spotkaniach sporo uwagi poświęcono na analizowanie kwestii społecznych oraz wyzwań, jakie stawia przed teologią moralną trzecie tysiąclecie. Zjazdy trzykrotnie organizowane były w Zakopanem (1997, 1999, 2000) oraz dwukrotnie w Konstancinie-Jeziornej (1998, 2001)³²

Również ten Zarząd opublikował wszystkie materiały z poszczególnych spotkań sekcyjnych:

– *Tożsamość i metodyka nauczania teologii moralnej. Materiały ze spotkania naukowego Sekcji Moralistów Polskich. Zakopane-Księżówka 30.04 – 2.05.1997.* Red. J. Nagórny, A. Derdziuk. Lublin: POLIHYMNIA 1997.

– *Teologia moralna wobec współczesnych zagrożeń. Materiały ze spotkania naukowego Sekcji Polskich Teologów Moralistów. Konstancin 7-9 czerwca 1998.* Red. J. Nagórny, A. Derdziuk. Lublin: Wydawnictwo Diecezjalne w Sandomierzu 1999.

– *Wyzwania moralne przelomu tysiącleci.* Red. J. Nagórny, A. Derdziuk. Lublin: Wydawnictwo Diecezjalne w Sandomierzu 1999.

²⁹ Por. Małyska. *Dzieje Sekcji Teologów Moralistów Polskich* s. 37.

³⁰ Por. J. Nagórny. *Wprowadzenie.* W: *Sumienie wyznacznikiem ludzkiej moralności w nauce św. Alfonsa Liguori na tle współczesnych tendencji teologicznych. Materiały z dorocznego sympozjum moralistów polskich. Tuchów 27-29 V 1996.* Red. W. Bołoz. Warszawa 1997 s. 11.

³¹ Por. Derdziuk. *Sprawozdanie z sympozjum i dorocznego spotkania Sekcji Teologów Moralistów Polskich. Tuchów 27-29 maja 1996 r.* RT 44:1997 z. 3 s. 187.

³² Por. Małyska. *Dzieje Sekcji Teologów Moralistów Polskich* s. 38.

– *Moralne aspekty przemian cywilizacyjnych*. Red. J. Nagórny, A. Derdziuk. Lublin: Wydawnictwo Diecezjalne w Sandomierzu 2001.

– *Wartości u podstaw demokracji*. Red. J. Nagórny, A. Derdziuk. Lublin: Wydawnictwo Diecezjalne w Sandomierzu 2002.

Ponadto dzięki wyjątkowej aktywności wydawniczej sekretarza Zarządu, o. dr. Andrzeja Derdziuka, ukazały się dwa inne opracowania dotyczące Sekcji Teologów Moralistów Polskich:

– A. Derdziuk, M. Stopikowska. *Moralisci polscy. Informator*. Lublin: Wydawnictwo Diecezjalne w Sandomierzu 1999.

– A. Małyska. *Dzieje Sekcji Teologów Moralistów Polskich w latach 1958-2000*. Lublin: Wydawnictwo Diecezjalne w Sandomierzu 2001.

Informator stanowi katalog zbierający podstawowe informacje „na temat biografów i zainteresowań naukowych teologów moralistów w Polsce. Ze względu na swój pionierski charakter jest niekompletny i nie obejmuje wszystkich danych. Jest wszakże odpowiedzią na zgłaszane do sekretarza Sekcji Ogólnopolskiej postulaty zmierzające do ułatwienia i podtrzymywania wzajemnych kontaktów”³³ między członkami całego środowiska moralistów polskich.

Natomiast opracowanie Ariusza Małyski, stanowiące fragment obronionej przez niego pracy magisterskiej na KUL, jest pierwszym koniecznym krokiem w kierunku usystematyzowania wiedzy na temat środowiska uprawiania nauki, jakie stanowi Ogólnopolska Sekcja Teologów Moralistów. Książka przybliży historię rozwoju tegoż środowiska od momentu powstania Sekcji do roku 2000. Autor dokonał w swej pracy prezentacji kształtu organizacyjnego i osobowego Sekcji na tle szerokiej panoramy stanu teologii moralnej w Polsce po II wojnie światowej oraz ukazał specyfikę poszczególnych spotkań naukowych organizowanych przez kolejne zarządy Sekcji³⁴

W ramach dorocznych spotkań naukowych w latach 1992-2001 ich uczestnicy czterokrotnie podejmowali inicjatywę wysłania listu do Ojca Świętego. Zdarzyło się tak w roku 1994, kiedy to wyrażono w zaproponowanym przez sekretarza Sekcji, ks. Gubałę, projekcie listu wdzięczność Papieżowi Janowi Pawłowi II za wydanie encykliki *Veritatis splendor*³⁵, a także w roku

³³ A. D e r d z i u k, M. S t o p i k o w s k a. *Moralisci polscy. Informator*. Lublin 1999 s. 8.

³⁴ Por. A. D e r d z i u k. *Wprowadzenie*. W: M a ł y s k a. *Dzieje Sekcji Teologów Moralistów Polskich* s. 11-12.

³⁵ Por. K. J e ż y n a. *Veritatis splendor. Spotkanie naukowe Polskich Teologów Moralistów. Warszawa 7-8 marca 1994 r.* RT 42:1995 z. 3 s. 148.

1996³⁶ (dołączono wówczas życzenia z okazji pięćdziesiątej rocznicy święceń kapłańskich Ojca Świętego) oraz w latach 2000-2001³⁷ Ponadto na spotkaniu w 1992 roku „przejawem zaangażowania polskich teologów moralistów w zachodzące w Polsce przemiany było przyjęcie zgłoszonego w trakcie obrad przez ks. prof. dr. hab. Janusza Nagórnego wniosku o wystosowanie przez Sekcję Moralistów Polskich trzech pism do następujących instytucji: Naczelnej Izby Lekarskiej (z uznaniem i poparciem dla wszelkich inicjatyw w celu przywrócenia właściwej etyki zawodu lekarza), do marszałków Sejmu i Senatu RP (z wezwaniem o uchwalenie takiej ustawy o ochronie poczętego życia, która szanowałaby prawo do życia każdej ludzkiej istoty od chwili jej poczęcia aż do jej naturalnej śmierci) oraz do Komisji Episkopatu Polski do Spraw Nauki (z prośbą o opublikowanie dwóch listów – do wiernych i do duchowieństwa – na temat aktualnej sytuacji religijno-moralnej w kraju i wynikających stąd zadań)”³⁸

*

Doroczne spotkania Sekcji Teologów Moralistów Polskich w latach 1992-2001 szczególnie mocno zostały naznaczone przemianami, jakie miały miejsce w tym czasie w życiu społecznym, gospodarczym i politycznym. Również przełom tysiącleci oraz Wielki Jubileusz chrześcijaństwa stały się okazją do refleksji nad wyzwaniem stojącymi przed Kościołem w obliczu zauważalnych zmian cywilizacyjnych. Te wyzwania w znacznej mierze przybrały niestety kształt zagrożeń moralnych. Dlatego Sekcja, odczytując to wszystko jako „znaki czasu”, nie szczędziła swych wysiłków, by podjąć trud teologiczno-moralnej refleksji nad tymi współczesnymi zjawiskami i problemami.

³⁶ Por. D e r d z i u k. *Sprawozdanie z sympozjum i dorocznego spotkania Sekcji Moralistów Polskich. Tuchów 27-29 maja 1996 r.* RT 44:1997 z. 3 s. 186.

³⁷ Por. D e r d z i u k. *Sprawozdanie ze spotkania naukowego polskich teologów moralistów w Zakopanem w roku 2000* s. 170; t e n ż e. *Sprawozdanie ze spotkania naukowego Sekcji Teologów Moralistów Polskich.* W: *Wartości u podstaw demokracji* s. 163.

³⁸ B. J u r c z y k. *Korupcja jako problem społeczno-moralny. Spotkanie naukowe Sekcji Moralistów Polskich. Kraków 9-11 czerwca 1992 r.* RT 41:1994 z. 3 s. 129-130.

WYBRANA BIBLIOGRAFIA

- D e r d z i u k A.: Sprawozdanie ze spotkania naukowego moralistów polskich. Konstancin-Jeziorna 29-30 maja 1995 r. RT 43:1996 z. 3 s. 145-147.
- D e r d z i u k A.: Sprawozdanie z symposium i dorocznego spotkania Sekcji Moralistów Polskich. Tuchów 27-29 maja 1996 r. RT 44:1997 z. 3 s. 183-190.
- D e r d z i u k A.: Sprawozdanie ze spotkania naukowego Sekcji Teologów Moralistów Polskich. W: Wartości u podstaw demokracji. Red. J. Nagórny, A. Derdziuk. Lublin: Wydawnictwo Diecezjalne w Sandomierzu 2002 s. 157-163.
- J e ż y n a K.: *Veritatis splendor*. Spotkanie naukowe Polskich Teologów Moralistów. Warszawa 7-8 marca 1994 r. RT 42:1995 z. 3 s. 146-149.
- J u r c z y k B.: Korupcja jako problem społeczno-moralny. Spotkanie naukowe Sekcji Moralistów Polskich. Kraków 9-11 czerwca 1992 r. RT 41:1994 z. 3 s. 119-130.
- J u r c z y k B.: Zaangażowanie chrześcijan w życiu społecznym. Spotkanie naukowe Sekcji Moralistów Polskich. Poznań 31 maja – 1 czerwca 1993 r. RT 42:1995 z. 3 s. 133-145.
- M a ł y s k a A.: Dzieje Sekcji Teologów Moralistów Polskich w latach 1958-2000. Lublin: Wydawnictwo Diecezjalne w Sandomierzu 2001.
- N a g ó r n y J.: Wprowadzenie. W: Sumienie wyznacznikiem ludzkiej moralności w nauce św. Alfonsa Liguori na tle współczesnych tendencji teologicznych. Materiały z dorocznego symposium moralistów polskich. Tuchów 27-29 V 1996. Red. W. Bołoz. Warszawa: Oficyna Wydawniczo-Poligraficzna „Adam” 1997 s. 7-11.

THE SECTION OF POLISH MORAL THEOLOGIANS
IN THE YEARS OF 1992-2001

S u m m a r y

The section of Polish Moral Theologians is a Polish milieu in which a learned reflection on moral theology is pursued. It groups the staff of moral theology working at Theological Faculties in Theological Seminaries in Poland. In 2001 the first study on the history of moral theology was published. It was written by Ariusz Małyska and entitled *The History of the Section of Polish Moral Theologians in the Years of 1958-2000*, Lublin 2001.

The paper seeks to provide the reader (in its first part) with the details of the section's organisation, and then (the second part) to present some initiatives and broader problems. They were discussed at the annual learned meetings of the Section in the years of 1992-2001. The broader historical context was an inspiration to analyse and study the section in that period. The paper is supposed to answer the question whether and how much the social events were reflected in the works of the Section of Polish Moral Theologians. By the social events we mean here moral callings (signs of the time) drawn from social transformations caused by the

event of 1989, the end of the second millennium, and the Great Jubilee of Christendom in 2000.

Translated by Jan Kłos

Słowa kluczowe: teologia moralna, historia teologii moralnej, Sekcja Teologów Moralistów Polskich, wezwania moralne, znaki czasu, problematyka życia społecznego.

Key words: moral theology, history of moral theology, Section of Polish Moral Theologians, moral callings, signs of the time, problems of social life.